

УДК 78.147:004.771:811

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3\(37\)-377-387](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37)-377-387)

Логінова Олена Василівна старший викладач кафедри європейських мов, Державний біотехнологічний університет, вул. Алчевських, 44, м. Харків, 61000, тел.: (057)700-38-88, <https://orcid.org/0009-0000-1813-0995>

Чорна Вікторія Леонідівна старший викладач кафедри європейських мов, Державний біотехнологічний університет, вул. Алчевських, 44, м. Харків, 61000, тел.: (057)700-38-88, orcid.org/0000-0002-7288-9043

Шуляков Ігор Миколайович старший викладач, аспірант, Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова, вул. Маршала Бажанова, 17, 61002, тел.: 057-707-31-09, orcid.org/0000-0003-2077-1972

ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анотація. Дистанційне навчання стало основою сучасного освітнього процесу України. У зв'язку з поширенням та активним впровадженням інформаційних технологій та швидким розвитком цифрових платформ, освіта стала більш гнучкою та динамічною, а дистанційне навчання стало значущою альтернативою традиційному навчанню в усіх сферах освіти, включаючи вивчення іноземних мов. Проте дистанційна форма навчання висунула неабиякі виклики перед вітчизняною системою освіти, адже багато закладів вищої освіти й самі учасники освітнього процесу виявилися неготовими до таких змін. Разом з багатьма перевагами, такими як гнучкість часу та місця і можливість доступу до різноманітних ресурсів, дистанційне навчання іноземної мови стикнулося з рядом проблем, які не можна не враховувати, та які необхідно долати задля успішного входження нашої країни до європейського освітнього простору.

В даній статті визначено та проаналізовано основні проблеми дистанційного навчання професійно-орієнтованій іноземній мові. Здійснено аналіз останніх досліджень і публікацій з даної проблематики, окреслено сучасний стан дистанційного навчання у вітчизняній системі освіти. В результаті детального аналізу ми дійшли до висновку, що для того, щоб стати повноцінною, самостійною та ефективною системою навчання дистанційна форма ще потребує досить чимало доопрацювань. Маючи ряд переваг у дистанційному навчанні професійно-орієнтованої іноземної мови, ми стикаємося все ще з рядом труднощів, які заважають ефективному опануванню іноземною мовою. Серед основних проблем такого виду навчання

є: залежність навчального процесу від технічних можливостей та наявності гарних телекомунікаційних каналів; психологічні бар'єри при такому навчанні як зі сторони викладачів, так і зі сторони студентів; неможливість здійснення належного контролю за дотриманням правил та принципів академічної доброчесності; відсутність належної мовної практики та недостатнє навчально-методичне забезпечення дистанційного освітнього процесу навчання профільно-орієнтованій іноземній мові.

Ключові слова: профільно-орієнтована іноземна мова, дистанційне навчання, цифрова компетентність, інформаційні технології, євроінтеграція.

Lohinova Olena Vasylivna Senior Lecturer of the Department of European Languages, State Biotechnological University, St. Alchevskikh, 44, Kharkiv, 61000, tel.: (057)700-38-88, <https://orcid.org/0009-0000-1813-0995>

Chorna Viktoriia Leonidivna Senior Lecturer of the Department of European Languages, State Biotechnological University, St. Alchevskikh, 44, Kharkiv, 61000, tel.: (057)700-38-88, <https://orcid.org/0000-0002-7288-9043>

Shuliakov Igor Mykolaiovych seniour teacher, postgraduate, O.M.Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, St. Marshal Bazhanova, 17, 61002, tel.: 057-707-31-09, <https://orcid.org/0000-0003-2077-1972>

PROBLEMS OF PROFESSIONALLY-ORIENTED DISTANCE LEARNING OF FOREIGN LANGUAGES

Abstract. Distance learning has become the basis of the modern educational process in Ukraine. Due to the spread and active implementation of information technologies and the rapid development of digital platforms, education has become more flexible and dynamic, and distance learning has become a significant alternative to traditional learning in all areas of education, including learning foreign languages. However, the remote form of education has presented considerable challenges to the domestic education system, because many institutions of higher education and the participants of the educational process themselves were not ready for such changes. Along with many advantages, such as flexibility of time and place and the possibility of access to various resources, distance learning of a foreign language has faced a number of problems that cannot be ignored. These problems must be overcome for the successful entry of our country into the European educational space.

This article identifies and analyzes the main problems of distance learning of a professionally oriented foreign language. An analysis of the latest research and publications on this issue was carried out, and the current state of distance learning in the domestic education system was outlined. As a result of a detailed analysis, we

came to the conclusion that in order to become a full-fledged, independent and effective system of learning, the distance form still needs quite a lot of refinements. Having a number of advantages in distance learning of a professionally oriented foreign language, we are still faced with a number of difficulties that prevent effective acquisition of a foreign language. Among the main problems of this type of training are: dependence of the educational process on technical capabilities and the availability of good telecommunication channels; psychological barriers to such training on the part of both teachers and students; impossibility of proper control over compliance with the rules and principles of academic integrity; lack of proper language practice and insufficient educational and methodological support of the distance educational process of teaching a profile-oriented foreign language.

Keywords: distance learning, foreign language, digital competence, information technologies, European integration

Постановка проблеми. Дистанційне навчання стало невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу України. Причинами цього є, по-перше, карантинні обмеження, які почали існувати з 2020 року, а по-друге, повномасштабне вторгнення РФ на територію нашої країни. Окрім того, у зв'язку з поширенням та активним впровадженням інформаційних технологій та швидким розвитком цифрових платформ, освіта стала більш гнучкою та динамічною, а дистанційне навчання стало значущою альтернативою традиційному навчанню в усіх сферах освіти, включаючи вивчення іноземних мов.

Сьогодні вивчення іноземних мов є важливою частиною професійної підготовки майбутніх спеціалістів у будь-якій сфері діяльності. Гарне володіння іноземною мовою робить майбутнього фахівця конкурентоздатним на сучасному ринку праці, розширює можливості професійного зростання. До того, опанування іноземною мовою, в тому числі та професійно-спрямованою, особливо важливе для успішного входження української освітньої системи в європейський простір освіти.

Проте дистанційна форма навчання висунула неабиякі виклики перед вітчизняною системою освіти, адже багато закладів вищої освіти й самі учасники освітнього процесу виявилися неготовими до таких змін. Разом з багатьма перевагами, такими як гнучкість часу та місця і можливість доступу до різноманітних ресурсів, дистанційне навчання іноземної мови стикнулося з рядом проблем, які не можна не враховувати, та які необхідно долати задля успішного входження нашої країни до європейського освітнього простору.

В даній роботі ми спробуємо визначити та проаналізувати які основні виклики поставило дистанційне навчання перед викладачами та студентами у процесі вивчення професійно-орієнтованої іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями дистанційного навчання науковці та педагоги займалися давно. Так, зокрема сутність та зміст

дистанційного навчання досліджував І. Блощинський [1]; переваги дистанційного навчання та його проблеми були предметом дослідження в роботах Н. Проценко [3]; роль інформатизації в даному виді навчання досліджували Т. Войтко [5] та Н. Слюсаренко [8]. Увага до проблем дистанційного навчання зростає після 2020 року. Особливості організації дистанційного навчання іноземних мов, інноваційні підходи та технології вивчали О. Пономарьова [6] та Н. Прокопенко [2]; проблеми дистанційного вивчення іноземних мов були предметом аналізу в роботах І. Самохвалової [10]. Проте, попри досить значну кількість робіт, питання дистанційного профільно-орієнтованого навчання іноземних мов залишається недостатньо вивченим. Низка питань залишаються недослідженими, зокрема - проблеми, які постають перед учасниками освітнього процесу при дистанційній формі навчання іноземній мові та шляхи їх подолання.

Мета нашої статті полягає у визначенні та аналізі основних проблем дистанційного професійно-орієнтованого навчання іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. Вивчення іноземної мови професійного спрямування є важливим компонентом у підготовці сучасного фахівця. Причиною цьому є прагнення до інтеграції української системи освіти до міжнародного освітнього простору, розширення міжнародних зв'язків та співробітництва. Метою вивчення дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» є набуття майбутніми фахівцями професійних знань, умінь та практичних навичок необхідних для успішного здійснення професійної комунікації. Тобто, в результаті опанування даної дисципліни має бути сформована іншомовна комунікативна компетенція здобувачів вищої освіти.

На сьогодні, враховуючи ситуацію в нашій країні, саме дистанційна форма навчання є домінуючою. Діджиталізація освіти та майже повний перехід на онлайн-навчання обумовили використання в освітньому процесі, в тому числі й при навчанні професійно-спрямованої іноземної мови, зовсім інших, не зовсім традиційних для нас форм та засобів навчання таких як групові чати, дзвінки, конференції тощо. Виникла гостра потреба змінити структуру викладання навчальної дисципліни, впровадити в освітній процес нові методи та технології навчання, застосовувати інші форми та додаткові технічні засоби, зберігаючи основні компоненти навчального курсу, що спрямовані перш за все на розвиток ключових професійних компетенцій майбутнього спеціаліста, в тому числі й комунікативної компетенції. Іншомовна комунікативна компетентність є комплексом знань, умінь і навичок, за допомогою яких людина може успішно використовувати іноземну мову для спілкування у професійній діяльності, а також для самоосвіти й саморозвитку своєї особистості.

Не дивлячись на значну кількість наукових розвідок з теорії та практики дистанційного навчання, відсутнє єдине визначення цього поняття. Часто поняття «дистанційна освіта» та «дистанційне навчання» використовують в

одному розумінні. Але треба їх розмежувати. Освіта - це процес засвоєння знань і результат цього засвоєння. Навчання є цілеспрямованим, систематичним процесом набуття знань, умінь та навичок. Тому нам коректніше буде вживати термін «дистанційне навчання». Існує чимало визначень даного поняття, проте об'єднавши їх можна зробити висновок, що «Дистанційне навчання - це форма освіти, яка використовує інформаційні технології для забезпечення віддаленого доступу до навчального матеріалу та комунікації з викладачами та студентами. За допомогою Інтернету, відеоконференцій, електронних платформ та інших інструментів студенти можуть вчитися будь-де, не обмежуючи себе географічними межами» [1, с. 4].

Безперечно така форма навчання має свої переваги, такі як: 1) гнучкість та доступність, адже дистанційна форма навчання дає можливість студентам навчатися в зручний для них час та місце. Це особливо важливо для людей зі змінним графіком роботи, родинними обов'язками або обмеженим доступом до навчальних закладів; 2) широкий вибір курсів, адже при дистанційному навчанні студенти можуть вибирати з більшого різноманіття курсів, оскільки вони не обмежені доступністю фізичних аудиторій або викладачів; 3) ефективність використання часу, тому, що студенти можуть навчатися у власному темпі, повторювати матеріал скільки потрібно та використовувати різні ресурси для кращого засвоєння інформації.

Не можна не зазначити, що дистанційна форма навчання є досить інтерактивною за своєю природою, передбачає індивідуалізацію та диференціацію навчального процесу. Безперечно, при вивченні іноземної мови, така форма навчання може бути корисною, адже сьогодні існує безліч ресурсів, які викладач може використовувати в навчальному процесі при викладанні іноземної мови, щоб зробити його ще цікавішим та ефективнішим.

Але, при усіх своїх перевагах на даний час, дистанційна форма навчання іноземній мові, особливо професійно-орієнтованій, має низку проблем, які варто знати та розуміти, щоб надалі знаходити ефективні шляхи їх вирішення для оптимізації освітнього процесу в дистанційному форматі. Так, серед основних проблем можна виділити наступні:

1. Недостатня інтерактивність та практичність. Однією з ключових проблем дистанційного професійно-орієнтованого навчання іноземній мові є недостатня можливість взаємодії та практичного застосування знань. Це серйозна проблема, яка може суттєво вплинути на якість освіти та досягнення навчальних цілей. Існує певний брак можливостей для живого спілкування. У традиційному навчанні студенти мають можливість активно взаємодіяти з викладачем та однокурсниками через уроки, дискусії та інші форми спілкування. У дистанційному навчанні цей аспект може бути втрачений, що обмежує можливості для практичної взаємодії та спілкування.

Окрім того, у дистанційному навчанні студентам може бракувати нагляду та зворотного зв'язку з викладачем, що може ускладнити їхній процес вивчення та розвиток мовних навичок.

2. *Відсутність мовного середовища.* Варто зазначити, що під час дистанційного навчання досить важко відпрацьовувати мовленнєві навички, а саме навички розмовної та писемної іноземної мови. Писемна мова має бути перевірена викладачем. Розвиток та формування навичок усного мовлення має відбуватися шляхом безпосередньої участі викладача у бесіді або ж безпосереднього спостереження викладачем такої бесіди з метою, наприклад, запобігання неправильного запам'ятовування мовленнєвих зворотів. Навчання навичкам розмовної іноземної мови потребує присутності викладача, а при онлайн-навчанні заняття в групах стають складними для досягнення цієї мети, а індивідуальна робота є витратною за часом.

Ось кілька аспектів, які роблять цю проблему значущою:

- **Відсутність імерсії:** у традиційному мовному класі студенти оточені мовою, яку вони вивчають, що створює імерсивне мовне середовище. У дистанційному навчанні цей аспект відсутній, що може значно ускладнити процес засвоєння мови.
- **Обмежена можливість практикування:** у традиційних класах студенти мають можливість практикувати мову з однокурсниками та викладачем під час уроків. У віртуальному середовищі цей аспект може бути втрачений або обмежений, що призводить до обмеженої практики та відповідно до погіршення мовних навичок.
- **Відсутність культурного контексту:** мова тісно пов'язана з культурою та традиціями країни, де вона використовується. У дистанційному навчанні може бути складно відтворити аутентичний культурний контекст, що може призвести до обмеженого розуміння мови та її використання.
- **Втрата мотивації:** відсутність можливостей занурення в мовне середовище може призвести до втрати мотивації у студентів. Без можливості використовувати мову в реальних ситуаціях вони можуть втратити інтерес до навчання [2, с. 11-12; 3, с. 70].

3. *Специфіка оцінювання.* Оцінювання студентів у дистанційному професійно-орієнтованому навчанні іноземній мові може бути складним завданням. Специфіка оцінювання результатів навчання іноземної мови професійного спрямування у дистанційній формі навчання відрізняється від традиційних методів оцінювання через віддалену природу навчання. Оцінка успішності студентів потребує вдумливого підходу та використання різноманітних інструментів, гнучкості та креативності з боку викладачів, а також використання різноманітних інструментів для забезпечення об'єктивності та точності оцінки.

В цьому аспекті проблемою сьогодні є запобігання академічній недоброчесності студентів під час виконання контрольних завдань у дистанційній формі навчання, які проводяться з метою перевірки знань, вмінь і навичок студентів.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту», яка і присвячена саме академічній доброчесності, порушенням академічної доброчесності

вважається: «академічний плагіат, само плагіат, фальсифікація, фабрикація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання» [4].

Недоброчесність може стати проблемою при навчанні іноземних мов в дистанційному форматі через ряд причин, зокрема:

1. Шахрайство та плагіат: студенти можуть спробувати використувати заборонені методи, такі як копіювання відповідей чи замовлення робіт в інших людей, щоб отримати бали без власних зусиль. Це може підірвати інтегритет навчального процесу та знизити якість навчання.

2. Неправдивість участі: деякі студенти можуть намагатися поводитись так, щоб здати завдання без власного зусилля, наприклад, через використання програм штучного інтелекту для автоматизованого виконання завдань або навіть сплату інших людей за участь в курсі з їх ім'ям.

3. Обман під час оцінювання: у дистанційному навчанні складніше виявити недоброчесність під час оцінювання, оскільки відсутній прямий нагляд викладача. Це може сприяти збільшенню обсягу шахрайства та плагіату [5, с. 12-14].

В умовах дистанційного навчання досить складно запобігати проявам академічної недоброчесності, проте це все ж можливо шляхом розробки досить значної кількості різноманітних інтерактивних завдань, проблемних задач, що потребують креативного та творчого підходу до їх вирішення, встановлення лімітів часу на виконання цих завдань тощо. Тобто, запобігати проявам не доброчесності все ж можливо, але це потребує зусиль зі сторони викладача, а також творчого підходу до процесу викладання.

4. *Технічні труднощі.* Технічні труднощі є однією з найбільш поширених проблем у дистанційному навчанні іноземних мов. Вони можуть бути перешкодою для ефективного засвоєння матеріалу та взаємодії між студентами та викладачами. Ось кілька типових технічних проблем:

- проблеми з Інтернет-з'єднанням: нестабільне або повільне Інтернет-з'єднання може перешкоджати плавному проведенню онлайн-уроків, перегляду відео- або аудіоматеріалів та взаємодії з іншими студентами та викладачами;
- проблеми з програмним забезпеченням: використання спеціалізованого програмного забезпечення для відеоконференцій, відтворення відео або аудіо, роботи з онлайн-платформами може вимагати від студентів та викладачів додаткових технічних навичок та установки програмного забезпечення;
- низька якість відео або аудіо, що може ускладнити сприйняття матеріалу та взаємодію між студентами та викладачами;
- проблеми зі сумісністю пристроїв: деякі студенти можуть мати проблеми зі сумісністю своїх пристроїв з програмним забезпеченням, яке використовується для дистанційного навчання;

- проблеми з безпекою та конфіденційністю: при передачі та збереженні особистих даних студентів можуть виникнути проблеми з безпекою та конфіденційністю.

Вирішення цих технічних труднощів може допомогти забезпечити більш ефективний та комфортний процес навчання іноземної мови в дистанційній формі.

5. *Відсутність мотивації та самодисципліни.* Однією з головних причин втрати мотивації є відсутність особистого контакту з викладачем та однокурсниками. Брак спілкування та відчуття ізольованості можуть призвести до втрати інтересу до навчання.

Дистанційне навчання вимагає від студентів самостійності та саморегуляції. Брак контролю з боку викладача може спричинити відволікання та непродуктивність [6, 151-156].

Ще однією важливою проблемою при дистанційному навчанні іноземної мови є *недостатня цифрова грамотність* як викладачів, так і студентів. Цифрова компетентність (грамотність) педагога - це здатність ефективно використовувати технології та цифрові компетентності на заняттях з метою підвищення рівня викладання та підтримки навчання учнів. Цей процес передбачає наявність знань та навичок в таких сферах як створення цифрового контенту, використання різних інтерактивних онлайн платформ, дотриманням правил цифрової безпеки та етичного використання технологій [7]. Говорячи про цифрову грамотність здобувачів вищої освіти, ми маємо на увазі стандартні цифрові навички, які дозволяють людині свідомо існувати в цифровому суспільстві, ефективно використовувати онлайн-послуги та додатки, вміння знаходити, вивчати, зберігати інформацію з різних інтернет-ресурсів, а також розуміння того, що є в мережі також діє авторське право.

Відсутність цифрової грамотності або її недостатній рівень може суттєво ускладнювати процес навчання у дистанційній формі. Ось декілька основних проблем, які можуть виникнути в такій ситуації:

1. навички користування комп'ютером та Інтернетом: без базових навичок роботи з комп'ютером, користування програмами та вебресурсами студент може зіштовхнутися з труднощами у доступі до навчального матеріалу та спілкуванні з викладачем та одногрупниками;
2. комунікаційні навички: здатність ефективно взаємодіяти з викладачем та колегами через електронні засоби спілкування є важливою для успішного навчання в дистанційному форматі. Брак цих навичок може призвести до непорозумінь або непродуктивних діалогів;
3. пошук та оцінка інформації: у віддаленому навчанні часто потрібно шукати та оцінювати інформацію самостійно. Відсутність навичок роботи з пошуковими системами, використання баз даних або критичного мислення може призвести до неправильного розуміння матеріалу;

4. безпека в Інтернеті: студенти повинні розуміти загрози для безпеки в Інтернеті, такі як фішингові атаки, віруси тощо. Вони повинні знати, як впізнавати потенційно небезпечні ситуації та захищати свої особисті дані;

5. управління часом та самоорганізація: дистанційне навчання вимагає від студентів більшої самодисципліни та організації. Навички управління часом, планування та встановлення пріоритетів допоможуть уникнути затримок та прострочення завдань [8].

Для подолання цих проблем важливо надавати студентам належну підтримку та ресурси. Це може включати онлайн-курси з цифрової грамотності, індивідуальну консультацію з технічних питань, а також створення додаткових навчальних матеріалів з поясненням та демонстрацією необхідних навичок.

Не менш важливою проблемою, на нашу думку, в контексті дистанційного навчання професійно-орієнтованій іноземній мові є психологічна неготовність як здобувачів вищої освіти, так і викладачів до такого формату навчання. Зі сторони студентів існує відсутність можливості спілкування особисто з викладачами та одногрупниками, що може призвести до відчуття соціальної ізоляції та втрати мотивації. Окрім того, дистанційне навчання вимагає від студентів великої самомотивації та самодисципліни, оскільки вони відповідальні за свій власний графік навчання без прямого нагляду викладачів. Для викладачів дистанційний формат роботи також може створювати певний стрес, адже відбулося переосмислення методів навчання і багато викладачів могли зіткнутися з викликом адаптації своїх методів навчання до онлайн середовища [9, с. 135-139]. Окрім того, перехід до дистанційного навчання може призвести до стресу та відчуття перевантаження викладачів, особливо в контексті потреб студентів у підтримці та допомозі.

Серед проблем, які можуть виникати при навчанні іноземної мови в дистанційному форматі може стати також відсутність достатньої нормативно-правової та науково-методичної бази; несформованість навичок самоосвіти, неготовність до саморозвитку та професійної рефлексії. Також труднощі при навчанні професійно-орієнтованої іноземної мови в дистанційному форматі можуть викликати обмежені об'єми впровадження інформаційних технологій в навчальні заклади. Цей процес є досить ресурсомістким, він вимагає досить багато часу та коштів, різноманітність навчальних програм, посібників, методичних рекомендацій тощо. Заклади освіти мають володіти усім необхідним обладнанням задля належного забезпечення та проведення дистанційного навчання [10, с.145].

Висновки. Щоб стати повноцінною, самостійною та ефективною системою навчання дистанційна форма ще потребує досить чимало доопрацювань. Маючи ряд переваг у дистанційному навчанні професійно-орієнтованої іноземної мови, ми стикаємося все ще з рядом труднощів, які

заважають ефективному опануванню іноземною мовою. Серед основних проблем такого виду навчання є: залежність навчального процесу від технічних можливостей та наявності гарних телекомунікаційних каналів; психологічні бар'єри при такому навчанні як зі сторони викладачів, так і зі сторони студентів; неможливість здійснення належного контролю за дотриманням правил та принципів академічної доброчесності; відсутність належної мовної практики та недостатнє навчально-методичне забезпечення для дистанційного навчання профільно-орієнтованій іноземній мові. Тому необхідно надалі працювати в напрямку вирішення вищезазначених проблем для того, щоб наша система дистанційного навчання іноземній мові стала дійсно ефективною та конкурентоспроможною.

Література:

1. Блощинський І. Г. Сутність та зміст поняття «дистанційне навчання» в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі / І.Г. Блощинський // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. - 2015. - №3. - С.3-4.
2. Прокопенко Н.М. Особливості організації дистанційного навчання іноземних мов/ Н.М. Прокопенко // Інформаційні технології і засоби навчання. - 2021. – № 6. – С. 10-15.
3. Проценко Н.В. Проблеми та перспективи розвитку дистанційного навчання іноземної мови за професійним спрямуванням / Н.В. Проценко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2020. – № 3 (334). – С. 69-73.
4. Закон України Про освіту : прийнятий 5 вер. 2017 року №2145-VIII // Голос України. - 2017. - №51 (8330). - 27 вер. - С. 10-12.
5. Войтко Т.О. Використання онлайн-ресурсів у дистанційному навчанні іноземних мов / Т.О. Войтко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Педагогічні науки - 2020. – № 69 (2). – С. 11-16.
6. Дистанційне навчання іноземних мов: інноваційні підходи та технології / за ред. О. В. Пономарьової. – Київ: Академперіодика, 2020. – 320 с.
7. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning [Electronic resource]. Режим доступу: <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/annex-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>
8. Слюсаренко Н.М. Підвищення цифрової грамотності педагогів / Н. М. Слюсаренко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2021. – № 1.
9. Прокопенко Н.М. Навчання іноземних мов у дистанційному форматі: теорія, методика, практика / Н. М. Прокопенко. – К.: Логос, 2021. – 288 с.
10. Самохвалова І. Ю. Неформальна освіта в умовах дистанційного навчання / І.Ю. Самохвалова // Традиції та новації у сфері педагогіки та психології: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 5–6 лютого 2021 р.). - Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2021. - С. 143–146.

References:

1. Bloshchynskiy, I.H. (2015). Sutnist ta zmist poniattia «dystantsiine navchannia» v zarubizhnii ta vitchyzniani naukovii literaturi [The essence and the content of the notion “distance learning” in foreign and domestic scientific literature]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy - Bulletin of National Academy of State Border Guard Service of Ukraine*, 3, 3-4 [in Ukrainian].
2. Prokopenko, N.M. (2021). Osoblyvosti orhanizatsii dystantsiinoho navchannia inozemnykh mov [The peculiarities of organization of foreign languages distance learning]. *Informatsiini tekhnolohii I zasoby navchannia - Informational technologies and Means of Education*, 6, 10-15 [in Ukrainian].

3. Protsenko, N.V. (2020). Problemy ta perspektyvy rozvytku dystantsiinoho navchannia inozemnoi movy za profesiinym spriamuvanniam [Problems and perspectives of the development of distance education of foreign languages for professional purposes]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka - Bulletin of Luhansk National University named after Taras Shevchenko*, 3 (334), 69-73 [in Ukrainian].

4. Zakon Ukrainy Pro osvitu : pryiniaty 5 ver. 2017 roku №2145-VIII [Law of Ukraine on education from September 5 2017, №2145-VIII]. (2017, Septeber 27). *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, 51 (8330), pp. 10-12 [in Ukrainian].

5. Voitko, T.O. (2020). Vykorystannia onlain-resursiv u dystantsiinomu navchanni inozemnykh mov [The use of online-resources in distance education of foreign languages]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Pedahohichni nauky - Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Pedagogical Sciences*, 69 (2), 11-16 [in Ukrainian].

6. Ponomarova, O.V. (Eds.) (2020). Dystantsiine navchannia inozemnykh mov: innovatsiini pidkhody ta tekhnolohii [*Distance learning of foreign languages: innovative approaches and technologies*]. Kyiv: Akadempriodyka [in Ukrainian].

7. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning [Electronic resource]. Retrieved from: <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/annex-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf> [in English].

8. Sliusarenko, N.M. (2021). Pidvyshchennia tsyfrovoyi hramotnosti pedahohiv [The development of digital literacy of teachers]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia - Information technologies and means of education*, 1. Retrieved from <https://stepanci.licey.org.ua/pidvischennya-cifrovoyi-gramotnosti-12-13-49-08-10-2023/> [in Ukrainian].

9. Prokopenko, N.M. (2021). Navchannia inozemnykh mov u dystantsiinomu formati [*Studying foreign languages in distance form*]. Kyiv: Lohos [in Ukrainian].

10. Samokhvalova, I.Yu. (2021). Neformalna osvita v umovakh dystantsiinoho navchannia [Informal education under the conditions of distance education]. *Tradytsii ta innovatsii u sferi pedahohiky ta psykholohii - Traditiions and Innovations in the Sphere of Pedagogics and Psychology: Proceeding of the International Scientific and Practical Conference* (pp. 143-146). Kyiv: Tavriiskyi natsionalnyi universytet imeni V.V. Vernadskoho [in Ukrainian].